

SÓLBORG JÓNSDÓTTIR

FÉLAGSLIÐI Í NÝJU LANDI – ÁRANGURSRÍKAR AÐFERÐIR VIÐ KENNSLU OG NÁMSMAT Í FÉLAGSLIÐABRÚ FYRIR NÁMSMENN MEÐ ANNAÐ MÓÐURMÁL EN ÍSLENSKU

Hjá Mími – símenntun er kennd félagsliðabru sem er sérstaklega ætluð erlendum námsmönnum. Bruin ber heitið *Félagliði í nýju landi* og er þróunarverkefni þar sem leitast er við að þróa nýjar aðferðir í kennslu og námsmati nemenda með annað móðurmál en íslensku. Verkefnið hefur hlotið styrk frá Starfsmenntaráði og Eflingu – stéttarfélagi. Að undirbúningi þess komu fulltrúar frá Mími – símenntun, Fræðslumiðstöð atvinnulífsins, Eflingu – stéttarfélagi og fræðslustjórar frá fjölmörgum hjúkrunarheimilum. Í náminu er kennt eftir námskrá um félagsliða en nemendur fá að auki sérstakan stuðning í íslensku hvers fags fyrir sig og regluleg viðtöl við námsráðgjafa. Markmið námskrár og áfangalýsinga eru í heiðri hafðar en lögð áhersla á að aðlaga og breyta kennsluháttum og kennsluefni að þörfum nemenda með það að markmiði að auka bæði skilning og virka þátttöku þeirra allra.

Námið hófst í janúar árið 2007. Nemendurnir voru frá Litháen, Filippseyjum, Skotlandi og Kosovo, alls 13 konur á aldrinum 30 til 56 ára sem hafa langa reynslu af því að vinna við umönnun á hjúkrunarheimilum og við heimahjálpu. Á þessari fyrstu námsönn voru kennd tvö fög, félagsleg virkni 102 og heilbrigðisfræði 103. Frá upphafi var leitast við að bæði kennsla og námsmat væri ekki í hefðbundnu fyrirlestrarformi með skriflegum verkefnum og prófum heldur væru notaðar leiðir sem virkjuðu þekk-

ingu nemenda á fjölbreyttari hátt. Félagsleg virkni var að mestu kennd á einni helgi þar sem saman fór kennsla, samvinna, hópverkefni, samvera og útvist.

Í heilbrigðisfræði 103 var stuðst við bókina *Líf og heilsa*. Nemendur voru ragir í byrjun við að lesa mikinn texta en með stuðningi í íslensku, kennslu í námstækni og með því að nota „daisy-disk“ til að hlusta á námsefnið óx þeim ásmegin eftir því sem leið á önnina. Með stuðnings-

Sólborg Jónsdóttir

Félagliði í nýju landi. Hópmýnd af fyrstu nemendum í nýrri félagsliðabru fyrir fólk með annað móðurmál en íslensku.

Hugarkort um græn svæði í borginni: (Hvað þau bjóða upp á og hvaða hætta stæðjar að þeim úr umhverfinu.)

Hugarkort um umhverfi Grafarvogs og alla möguleika sem það býður upp á.

kennara í íslensku voru lesnir valdir kaflar úr bókinni til að þjálf lestrartækni en aðaláherslan var á að vinna með hugtök úr faginu. Það var gert með því að vinna orðalista úr köflunum, nota orðabanka, orðavegg og hugarkort. Orðalistar gátu verið með ýmsu móti, unnir af kennaranum með eða án orðskýringa og dæma eða unnir af nemendum í para- eða hópavinnu þar sem þeir unnu saman að því að útskýra hugtök með dæmum. Hópurinn kom oft með tillögur að orðalagi eða dæmi til að útskýra hugtök. Orðabanki er persónulegur orðabanki hvers og eins nemanda

þar sem hann safnar orðum og dæmasetningum sem hann hefur sérstaka þörf eða áhuga á að læra.

Orðaveggur er góð aðferð til að festa ný orð og hugtök í minni nemenda í öllu námi. (Eyraud, Giles, Koenig og Stoller, 2000). Orðaveggur er þannig gerður að hluti veggjar er hafður auður svo hægt sé að skrifa á hann mikilvæg orð og flokka í þemu t.d. með teikningum og litum. Í lok hvers tíma geta nemendur valið hvaða orð fara á vegginn. Í kennslustundum getur kennarinn síðan vísað á orð á veggnum til að minna á og festa enn frekar í minni nemenda ný hugtök en einnig er hægt að velja nokkur orð af veggnum í hverjum tíma sem nemendur eiga að nota í setningu. Þannig þjálfast bæði hugtakaskilningur og notkun orðsins í íslensku máli. Orðaveggur reyndist góður grunnur að notkun hugarkorta í náminu.

Hugarkort er kort eða tengslamynd sem sýnir tengsl orða, hugtaka, hugmynda eða verkefna miðað við einhverja miðju sem oft er orð eða hugmynd. Hugarkort eru aðferð í námstækni og ýmiss konar hugmyndavinnu og þankahrif, aðferð til að flokka og raða hugmyndum og hugtökum og til að setja hugmyndir fram á myndrænan hátt (<http://is.wikipedia.org/wiki/Hugarkort>).

Hugarkortagerð var í byrjun framandi öllum nemendum. Kennsla í gerð hugarkorta var einföld. Kennarinn skrifaði *Ferðalag í Skaftafell* á miðja töfluna. Frá nemendum fékk hann að vita allt sem þarf að taka með til að fara í ferðalag í Skaftafell. Við hugarkortagerðina voru atriði flokkuð saman með mismunandi litum, t.d. fatnaður, matvara, útivistarbúnaður, tæki o.s.frv. Í framhaldi bjuggu nemendur til sitt eigið hugarkort um ferðalag eða skipulagningu á veislu. Eftir að hafa kynnst þessari námsaðferð urðu hugarkort í miklu uppáhaldi hjá nemendum enda skýr og þægileg aðferð til að flokka og muna mismunandi námsþætti og var hún mikið notuð í kennslu heilbrigðisfræði 103.

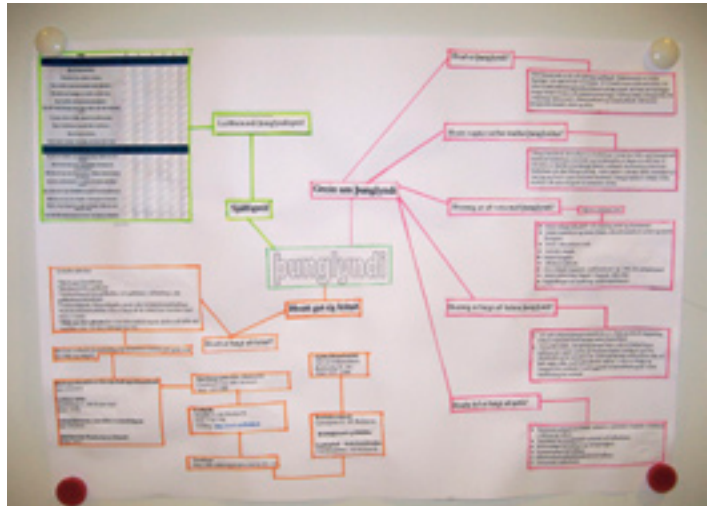
Námsmatið í heilbrigðisfræði skiptist í einstaklingssverkefni, paraverkefni og hópverkefni. Einstaklingsverkefnið var í tveimur hlutum. Fyrri hlutinn fólst í því að

nemendur tóku saman hvaða eða hvers konar heilbrigðisfræðslu þeir eða fjölskyldur þeirra hafa hlotið á Íslandi, t.d. hvað varðar meðgöngu eða fræðslu á vinnustað. Nemendurnir kynntu niðurstöður sínar fyrir bekknum og skiluðu inn verkefninu skriflega til kennara. Í seinni hlutanum söfnuðu nemendur stuttum áhugaverðum greinum í blöðum, tímaritum og af Netinu um heilbrigðisfræðslu sem tengdust efni áfangans. Greinunum var dreift til allra í bekknum.

Paraverkefnið var undirbúningur fyrir heimsókn á Lýðheilsustöð. Nemendur undirbjuggu spurningar í samvinnu við kennarann til að spyrja í skipulagðri heimsókn á Lýðheilsustöð. Í heimsókninni fengu nemendur bæði fræðslu um starfsemi stöðvarinnar og gátu fengið svör við spurningum sínum – eða komið á framfæri hugmyndum að rannsóknarefni fyrir Lýðheilsustöð.

Lokaverkefnið nefndist *Umhverfismiðuð heilsuvernd* og var hópverkefni þar sem niðurstöður úr vinnu hvers hóps voru settar fram með stóru hugarkorti. Nemendur unnu þrjár til fjórir saman og skoðuðu ákveðið þema í sínu nánasta umhverfi. Viðfangsefnið voru: *Umhverfi Grafarvogs, Þunglyndi: einkenni og úrræði, Samskipti og Græn svæði*. Nemendurnir leituðu víða fanga við heimildaöflun, m.a. á Netinu, í tímaritsgreinum og í kennslubókum um heilbrigðisfræði og lögðu mikla vinnu í gerð hugarkortanna. Við skil á verkefninu var hugarkortið hengt upp og allir í hverjum hóp urðu að segja frá og greina frá mismunandi þáttum verkefnisins. Lokaverkefnið tókst vel og var það mat kennara að upplýsingarnar á kortunum og kynning nemendanna jafngilti ritgerð um efnið. Ljóst er að hugarkort verða áfram notuð í kennslu og námsmati þessa hóps. Rannsóknir, m.a. í námi hjúkrunarfræðinga, styðja notkun hugarkorta í námi og kennslu.

Concept mapping stimulates discovery learning, which leads to meaningful learning, thus enhancing the reasoning process. Concept mapping works. It works from the perspective of the educator trying to develop and measure critical thinking skills, and it works from the perspective of the student trying to master a very complex field (Wheeler, Collins, 2003).

Hugarkort um þunglyndi: einkenni þess og leiðir til hjálpar.

Hugarkort um samskipti út frá mörgum sviðum.

Árangurinn af fyrstu önn í verkefninu *Félagsliði í nýju landi* var góður. Reynslan sýndi að fjölbreyttar kennsluáðferðir gagnast öllum nemendum því það að hafa íslensku sem annað tungumál er einungis einn þáttur í fjölmenningu hópsins. Fullorðnir námsmenn hafa ólíka lífsreynslu og mismikla skólagöngu að baki auk þess sem hindranir í námi og væntingar til námsins geta verið af mjög ólíkum toga. Verkefnið þróast áfram og fleiri náms- og kennsluleiðir verða notaðar á næstu önnum sem munu vonandi nýtast öllum kennurum og nemendum á félagsliðabru í framtíðinni.

UM HÖFUND

Sólborg Jónsdóttir er verkefnastjóri í íslensku fyrir útlendinga hjá Mími – símenntun.

HEIMILDIR:

<http://is.wikipedia.org/wiki/Hugarkort>, 2007

Eyraud, Kevin., Giles, Gillian., Koenig, Susan og Stoller, Fredericka L.: "The Word Wall Approach. Promoting L2 Vocabulary Learning". English Teaching Forum, July 2000. bls. 2-11.

Wheeler, Linda A., Collins, Susan K. R.: "The Influence of Concept Mapping on Critical Thinking in Baccalaureate Nursing Students." Journal of Professional Nursing, Vol 19, No 6, 2003: bls. 339-346.

ABSTRACT

The social assistant credit-point course is taught at *Mímir – Continuing Education* and is aimed specifically at foreign students. The title of this course is (*Félagsliði í nýju landi*) and is a developmental project focused on new ways of developing *social assistant in a new country* methods in teaching and assessing competencies of students whose first language is not Icelandic. The project is funded by the *Vocational Training Council (Starfsmenntaráð)* and *Efling – Trade Union*. Representatives from *Mímir*, the FA Centre, and educational managers from numerous nursing homes took part in preparing the courses. These courses were based on the curriculum for social assistants but in addition the students had extra classes in Icelandic related to each subject and regular interviews with the counsellors. The goals of the curriculum and of each course are carried out to the full, but the teaching and the classes are adjusted to the students' requirements in order to deepen their understanding and increase their active participation.